

*Aneta Strzelecka**

ZAGADKI KRYMINALNE NA LEKCJI JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO W FUNKCJI TEKSTÓW ROZWIJAJĄCYCH SPRAWNOŚĆ CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM I KOMPETENCJĘ LEKSYKALNĄ

Słowa kluczowe: sprawność czytania, kompetencja leksykalna, praca z tekstem

Streszczenie. W artykule omówiono rolę tekstów w rozwijaniu sprawności czytania ze zrozumieniem i mówienia. Zaproponowano jeden tekst będący zagadką kryminalną. Do tekstu dołączono przykładowe ćwiczenia, które mogą towarzyszyć czytaniu, by było ono bardziej efektywne. Zaproponowano także ćwiczenia rozwijające kompetencję komunikacyjną oraz ćwiczenia wzbogacające leksykę.

WSTĘP

Rola tekstów na lektoracie języka polskiego jako obcego (jpjo) jest ogromna. Mogą one rozwijać sprawność czytania, być bodźcem do rozwijania sprawności mówienia i pisania, a także koncentrować się na problematyce językowej, np. służyć jako materiał ilustrujący, powtarzający lub testujący zagadnienie gramatyczne oraz jako wprowadzenie, poszerzenie lub sprawdzenie leksyki. Teksty mogą także przekazywać informacje z zakresu kultury lub służyć poznawaniu nowych strategii czytania ze zrozumieniem.

W artykule omówiono rolę tekstów w rozwijaniu sprawności czytania ze zrozumieniem i mówienia. Zaproponowano zagadkę kryminalną, obudowaną ćwiczeniami mogącymi towarzyszyć czytaniu, by było ono bardziej efektywne. Ponadto, przykładowe ćwiczenia będą rozwijały kompetencję komunikacyjną oraz wzbogacały leksykę.

* aneta.strzelecka@o2.pl, Katedra Lingwistyki Stosowanej i Kulturowej, Instytut Filologii Polskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Łódzki, al. Kościuszki 65, 90-514 Łódź.

1.1. Sprawność czytania ze zrozumieniem

Czytanie polega na rozpoznaniu znaków językowych, połączeniu ich z tym, co wyrażają. Następnie tekst podlega interpretacji strukturalnej, w czasie której rozpoznawane znaki pisane powinny być jednocześnie łączone w słowa, a potem w zdania. Ostatni etap czytania to interpretacja znaczeniowa. Warto zaznaczyć, że czytanie nie polega na dekodowaniu informacji zawartych w występujących po sobie wyrazach, lecz jest to z psychologicznego punktu widzenia zjawisko złożone, wieloaspektowe, polegające na przetwarzaniu treści informacyjnej oraz interpretacji komunikatu. Aby proces ten mógł zachodzić, przetwarzanie oraz interpretacja tekstu muszą się opierać na wiedzy czytającego. Wiedza ta powinna dotyczyć kodu językowego, a także ogólnych wiadomości o świecie (aspekt pragmatyczny). Nie bez znaczenia są strategie pozajęzykowe, związane z procesami kognitywnymi (Chodkiewicz 1986, s. 24–25).

Czytanie przynoszące pożądaną efekt wymaga dużej elastyczności ze strony osoby czytającej, zaangażowania różnego rodzaju sposobów przetwarzania tekstu. To ma nauczyć czytającego, w jaki sposób adaptować styl czytania i jego tempo po to, aby zrealizować postawione zadania.

Jak zauważyły badaczki A. Dunin-Dudkowska i A. Trębska-Kerntopf:

Praca z tekstem wymaga od ucznia opanowania sprawności językowych, leksyki i reguł gramatycznych oraz ustosunkowania się do zawartych w nim problemów. Odpowiednio dobrane teksty prezentują zarówno informacje językowe i gramatyczne, jak też kulturoznawcze i realizmowe. Kształcą także umiejętność prowadzenia konwersacji i dyskusji na tematy w nich poruszane (Dunin-Dudkowska, Trębska-Kerntopf 1998, s. 37).

1.2. Rodzaje tekstów w ramach lektoratu

Podczas zajęć pracuje się z różnorodnymi tekstami: autentycznymi, adaptowanymi, preparowanymi. Teksty prymarne, inaczej oryginalne, to teksty autentyczne, nie zmienione dla celów dydaktycznych. Teksty adaptowane to fragmenty tekstów prymarnych, specjalnie przystosowane z myślą o dydaktyce poprzez uproszczenie i zredukowanie leksyki oraz trudniejszych struktur gramatyczno-składniowych. Teksty sekundarne, inaczej preparowane, są opracowywane specjalnie do celów dydaktycznych, służą zilustrowaniu określonych problemów gramatycznych, wprowadzeniu nowej leksyki lub przekazywaniu określonych wiadomości kulturoznawczo-realizacyjnych (Dunin-Dudkowska, Trębska-Kerntopf 1998):

Teksty prymarne i adaptowane prezentują uniwersalny materiał językowy o dużym zróżnicowaniu stylistycznym i wszechstronnej tematyce, a także szeroki zakres materiału gramatycznego odzwierciedlonego w określonych kontekstach. Ponadto, autentyczność komunikacyjna tekstów prymarnych stanowi silny bodziec do poznawania rzeczywistości pozajęzykowej zawartej w tych tekstach i stymuluje do wyrażania swojej opinii na ten temat. Oznacza to, że tekst prymarny zarówno pomaga w opanowaniu określonych sprawności receptywnych, jak

i uczy umiejętności aktywnego i kreatywnego pod względem językowym i intelektualnym ustosunkowania się do poruszanych zagadnień (Dunin-Dudkowska, Trębska-Kerntopf 1998, s.38).

Według *Programów nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2*, już od poziomu A2 powinny być wprowadzane teksty autentyczne (lub adaptowane), a od poziomu B1 studenci powinni być zapoznawani z tekstami (lub fragmentami tekstów) literackich i popularnonaukowych. Praca z takimi tekstami ma się przyczynić przede wszystkim do odtworzenia lub symulacji sytuacji komunikacyjnych, które – poza językiem lub typem dyskursu – zawierają także elementy socjolingwistyczne.

Różnorodność tekstów, wykorzystywanych na lektoratach, prowadzi do wypracowania licznych i efektywnych strategii, które muszą być przeprowadzone, aby osiągnąć wyznaczony cel. O wyborze strategii i ćwiczeń decyduje funkcja tekstu, nie bez znaczenia jest bowiem rola, jaką ma odegrać. Ćwiczenia zaproponowane do danego tekstu będą zależeć od tego, czy jest on czytany ze względów gramatycznych (np. konstrukcji gramatycznych, które należy obserwować), leksykalnych (sprawdzenia, powtórzenia lub wprowadzenia słownictwa), poznawczych (szukanie informacji na jakiś temat). Oczywiście można jeszcze czytać dla przyjemności.

Z doświadczenia wielu lektorów i glottodydaktyków wynika, że praca z tekstami autentycznymi przynosi największe korzyści, jeśli wybiera się je ze względu na zainteresowania i potrzeby grupy. Lektor na przygotowanie takich zajęć musi przeznaczyć więcej czasu, bardziej się zaangażować. Oprócz znalezienia tekstu dla grupy, odpowiedniego pod względem zaawansowania językowego, potrzeb i zainteresowań, musi także zaproponować ćwiczenia rozwijające poszczególne lub wybrane kompetencje (np. gramatyczną, leksykalną) lub sprawności językowe.

1.3. Cel pracy z tekstem i typy ćwiczeń

Lektor spośród wachlarza ćwiczeń i możliwości pracy z tekstem musi wybrać te, które ułatwią studentowi pracę z tekstem, pozwolą mu na intensyfikację i przyspieszenie nauki, pobudzą zainteresowanie. Poszczególne etapy pracy z tekstem muszą być szczegółowo zaplanowane, wynikać z siebie, być logiczną całością. Zanim jednak lektor dokona wyboru ćwiczeń, musi określić cel, uzasadniający czytanie i wybrać jedną z trzech strategii:

– czytanie globalne – ma na celu wydobycie, zrozumienie najważniejszej myśli tekstu;

– czytanie selektywne – służy znalezieniu konkretnej informacji; aby tego dokonać, należy oddzielić informacje ważne od mniej istotnych;

– czytanie szczegółowe – skutkuje dokładnym zrozumieniem całego tekstu.

Po wyborze strategii i określeniu celu czytania lektor przechodzi do wyboru ćwiczeń. Podczas pracy z tekstami powinny być zachowane trzy fazy procesu

glottodydaktycznego, czyli prezentacja, objaśnienie i utrwalenie. Iwona Janowska wyróżnia cztery etapy pracy z tekstem (por. Janowska 2010, s. 567–568):

1. działania poprzedzające czytanie – mają przygotować do ‘wejścia w tekst’. Przed jego przeczytaniem studenci aktywizują swoją wiedzę, formułują hipotezy. Wszystko dzieje się na skutek bodźców ze strony lektora. Bodźce mogą mieć postać materiałów wizualnych, ikonograficznych, innych tekstów zbliżonych treścią do tekstu, który ma być czytany;

2. obserwacja tekstu – polega na zwróceniu uwagi na wygląd, strukturę. Dużą rolę w zrozumieniu tekstu może odgrywać jego tytuł, podtytuł, towarzyszące mu wykresy. Elementy te pozwalają na formułowanie bardziej szczegółowych hipotez;

3. ciche czytanie – pozwala na dogłębne zrozumienie tekstu. Czasami osiąga się je poprzez kilkakrotne czytanie ukierunkowane poleceniami;

4. działania po zakończeniu czytania tekstu – mają skłonić uczących się do refleksji i reakcji na informacje i treści zawarte w przeczytanym tekście. Mogą one przybrać np. formę dyskusji lub debaty, podczas których uczący się poszerzają posiadaną już wiedzę i kompetencje, a także nabywają nowe.

Po określeniu strategii czytania i wyznaczeniu celów, jakie mają być osiągnięte na poszczególnych etapach pracy z tekstem, należy zaprezentować ćwiczenia. „Typy ćwiczeń są dobierane zgodnie z ogólną zasadą: trudniejszy tekst – łatwiejsze ćwiczenia, łatwiejszy tekst – bardziej skomplikowane zadania” (Seretny, Lipińska 2005, s. 198).

Zanim lektor zacznie pracę z tekstem powinien przeprowadzić ćwiczenia poprzedzające czytanie. Można np. poprosić studentów o interpretację tytułu tekstu, określenie tematu tekstu na podstawie analizy materiałów pozatekstowych (ilustracji, wykresów, tabel, przypisów, źródła tekstu). Ponadto studenci mogą spróbować przewidzieć słowa występujące w tekście lub nauczyciel może podać słowa kluczowe, które pozwolą uczącym się przewidzieć treść tekstu. Można także gromadzić słowa, budując asocjogram (metoda burzy mózgow).

Z kolei w trakcie czytania tekstu można poprosić studentów o odpowiedzenie na pytania typu prawda/fałsz, na pytania z wielokrotnym wyborem, a także na pytania otwarte – ustne i pisemne. Studenci mogą ponadto zaznaczyć wypowiedzi niosące informacje główne i poboczne, odnajdywać słowa-klucze w każdym akapicie, uzupełniać luki w tekście brakującymi wyrazami lub fragmentami, odnajdywać błędy w tekście (np. zbędne, powtarzające się wyrazy). Można także zaproponować ćwiczenia porządkujące strukturę tekstu, np. studenci mogą porządkować wymieszane fragmenty tekstu, oddzielać od siebie dwa wymieszane teksty, łączyć fragmenty tekstu w pary, nadawać tytuły poszczególnym akapitom, dopasowywać śródtytuły do tekstu. Oczywiście część tych ćwiczeń może być przeprowadzona po przeczytaniu tekstu. Inne ćwiczenia, które studenci mogą zrobić po przeczytaniu tekstu to np. uzupełnianie tabel i kwestionariuszy, dopisywanie brakującego fragmentu tekstu, np. zakończenia, streszczenie tekstu, parafrazowanie krótkich fragmentów tekstu. Trzy ostatnie wymienione typy ćwiczeń można wykonać ustnie lub pisemnie.

Oczywiście typy ćwiczeń zależą od gatunku, specyfiki i tematu tekstu. Tekst może być punktem wyjścia, bodźcem do rozwijania sprawności mówienia, pisanie. Można np. zamieniać tekst pisany ciągłą prozą na dialog, i odwrotnie. Można poprosić o napisanie wywiadu, biografii, streszczenia.

W popularnym obecnie podejściu komunikacyjnym „postuluje się na przykład, by rozmawiać z uczącymi się na tematy związane z tekstem lub poruszane w tekście, który ma być przez nich czytany. Tekst winien stanowić punkt wyjścia do rozmowy, dyskusji, a nie tylko do analiz zjawisk gramatycznych. Uczniowie powinni być zachęceni do stawiania hipotez, wyciągania wniosków, do domyślania się znaczenia słów czy wyrażeń” (Seretny, Lipińska, 2005, s. 195).

Lektor musi pamiętać, że „Celem nauczania mówienia jest takie rozszerzenie kompetencji komunikacyjnej uczących się, by mogli swobodnie wypowiadać się na różne tematy [...]. Wypowiedzi formułowane przez uczących się powinny cechować: skuteczność informacyjna, płynność (adekwatna do poziomu) i stosowność kontekstowa” (*Programy nauczania...* 2011, s. 126).

Techniki pracy rozwijające i doskonalące kompetencję leksykalną powinny prowokować studentów do wypowiedzania się. Sprawdzającymi się bodźcami są obraz, słowo i dźwięk. Do wcześniej niewymienionych, a dość często stosowanych technik rozwijających sprawność mówienia należą: pytania i odpowiedzi, wywiad, prezentacja.

Ważne jest również wykształcenie wśród uczących się interkulturowej kompetencji komunikacyjnej, która jest „szczególnym typem kompetencji socjolingwistycznej (komunikacyjnej), która sygnalizuje stan wiedzy osoby komunikującej się (zarówno językowej, jak i społeczno-kulturowej) oraz umiejętności komunikacyjne, wyrażające się zarówno w skuteczności, jak też w poprawności (odpowiedniości) danego zachowania komunikacyjnego” (Zarzycka 2002, s.11).

1.4. Wybór tekstu

Jak wybrać temat tekstu, na co zwrócić uwagę, jakimi kierować się kryteriami? W *Programach nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2* zamieszczono m.in. katalogi tematyczne dla poszczególnych poziomów nauczania. Zostały w nich wymienione obszary tematyczne. W katalogu tematycznym dla poziomu B1 wyróżniono blok tematyczny *Państwo i społeczeństwo*, a w nim temat przestępczość, dla poziomu B2 – ponadto temat organy ścigania, wymiar sprawiedliwości, a dla poziomu C1 i C2 – korupcja, „pranie brudnych pieniędzy”. W wymienionych *Programach nauczania...* wskazano także role komunikacyjne, w jakie powinien umieć się wcielić student. Od poziomu B2 wymieniono np. rolę świadka i ofiary przestępstwa.

Tekstami autentycznymi, wykorzystywanymi na lekcji jppo, mogą być zagadki kryminalne. Ukazują się one w różnych gazetach, dziennikach i czasopismach, np. w „Dzienniku Łódzkim”, „Angorze”, „Expressie Ilustrowanym”.

Na potrzeby tego artykułu wybrałam zagadkę zamieszczoną w nr 8. (26.II.2012) „Angory”. Jest to już 123. tekst kryminalny autorstwa Wojciecha Chądzyńskiego.

Zagadki kryminalne stanowią dobry materiał do pracy na lektoracie, bowiem poszerzają leksykę związaną z kryminalistyką, stanowią interesujący tekst. Ponadto, oprócz przeczytania i wykonania ćwiczeń, wymagają jeszcze rozwiązania. Na takiej lekcji można pracować metodą dramy – studenci wcielają się w role osób związanych ze śledztwem (np. świadka, podejrzanego, prokuratora, policjanta itp.). Można także przeprowadzić rozprawę sądową.

2. PROPOZYCJA ĆWICZEŃ DO TEKSTU

I. ĆWICZENIA POPRZEDZAJĄCE CZYTANIE

Ćwiczenie 1. Proszę odpowiedzieć na pytania:

- O czym może być tekst, który ma tytuł „Samobójstwo w łazience”?
- Dlaczego ludzie popełniają samobójstwa?
- Jakie przestępstwa popełniane są najczęściej w Państwa kraju?
- Co skłania ludzi do robienia złych rzeczy?

Ćwiczenie 2. Proszę wypisać słowa, które mogą pojawić się w tekście.

.....

.....

II. ĆWICZENIA, KTÓRE NALEŻY WYKONAĆ W TRAKCIE CZYTANIA TEKSTU

Ćwiczenie 3. Proszę przeczytać i uzupełnić tekst słowami z ramki.

„**Samobójstwo w łazience**”

morderstwo prochu zwłoki strzału morderstwa sierżant inspektor zamordowanego smugę kryminalistycznego pogotowie broń rewolwer przesłuchał samobójstwo

Telefon stojący na biurku inspektora Neraka zadzwonił w chwili, gdy (0) **inspektor** Nerak przygotowywał sobie kawę. Policjant podniósł słuchawkę i usłyszał głos szefa:

– Na ulicy Wiosennej najprawdopodobniej dokonano (1) Proszę się tym zająć.

Kilka minut później inspektor Nerak wszedł do mieszkania w czteropiętrowej kamienicy. Na miejscu był już (2) Wrzosek, który zaprowadził go do łazienki. Łazienka miała lekko uchylone drzwi do wewnątrz, a na podłodze między nimi a progiem inspektor zobaczył (3) rozmazanej krwi. Otwierając drzwi, policjant przesunął (4) i tuż obok wanny dostrzegł (5) Podniósł go i zajrzał do bębena. W jednej komorze tkwiła pusta łuska, a zapach spalonego (6) wskazywał, że faktycznie z broni tej niedawno strzelano.

– Czy ktoś wchodził tu przed panem, sierżancie? – zapytał Nerak.

– Brat (7) twierdzi, że tylko zajrzał do łazienki i kiedy zobaczył krew, natychmiast zadzwonił na policję i na (8)

– Co pan sądzi na temat tego wydarzenia?

– Przypuszczam, że było to (9), a Bogdana Kwiatka zamordował jego brat Tadeusz. Panowie mieszkali razem i od dłuższego czasu mieli ze sobą na pieńku. Chodziło o pieniądze, które zamordowany był winien Tadeuszowi. Czekaj obok na rozmowę z panem.

– W takim razie idę z nim porozmawiać.

W pokoju na hotelu siedział szpakowaty mężczyzna. Widząc wchodzącego inspektora przywitał się i oświadczył:

– To było (10) Kilka minut po moim przyjeździe do domu zapytałem brata, co z długiem. Ten coś odburknął pod nosem i zaczęła się między nami ostra wymiana zdań. W pewnym momencie Bogdan wszedł do łazienki i po chwili usłyszałem odgłos (11) Pobiegnęłam do drzwi i uchyliwszy je z trudem, zobaczyłem na podłodze krew. Przerażony, nie wchodziłem do środka, lecz natychmiast zadzwoniłem na policję, a potem na pogotowie.

– Czyja to (12) ? – zapytał Nerak.

– Moja, ale brat mógł ją wziąć bez problemów, gdyż wiedział, gdzie była schowana.

Kiedy Tadeusz Kwiatek skończył, inspektor Nerak wyszedł na klatkę schodową, gdzie Wrzosek rozmawiał z technikiem z laboratorium (13)

– Czy (14) pan sąsiadów? – zapytał sierżant Nerak.

– Wszyscy słyszeli wystrzał, ale nikt się tym specjalnie nie zainteresował. Takie to już czasy. A tak przy okazji, to miałem rację podejrzewając Tadeusza Kwiatka o zamordowanie brata?

– Nie. Wszystko wskazuje na to, że było to samobójstwo.

Na jakiej podstawie inspektor Nerak doszedł do takiego wniosku?

Ćwiczenie 4. Proszę odpowiedzieć na pytanie kończące tekst.

Ćwiczenie 5. Proszę połączyć wyrazy z tabeli A z definicjami lub z synonimami z tabeli B.

A	B
1. szef	a. tracić wyraźne kontury, kształty
2. morderstwo	b. osoba, która kieruje jakimś zespołem
3. uchylić	c. bardzo przestraszony
4. próg	d. człowiek mający siwiejące włosy
5. smuga	e. częściowo otworzyć coś
6. rozmazywać się/ rozmazać się	f. wąski pas czegoś, np. dymu, światła
7. szpakowaty mężczyzna	g. zabicie kogoś
8. dług	h. dźwięk
9. odgłos	i. dolna część futryny, drzwi
10. przerażony	j. pracownia, w której przeprowadza się badania, doświadczenia
11. klatka schodowa	k. część budynku, w której znajdują się schody
12. laboratorium	l. suma pieniędzy, którą pożyczylimy i musimy oddać

1 – b, 2 – __, 3 – __, 4 – __, 5 – __, 6 – __, 7 – __, 8 – __, 9 – __, 10 – __, 11 – __, 12 – __

Ćwiczenie 6.

A) Co to znaczy? Proszę zaznaczyć prawidłową odpowiedź.

1. podnieść słuchawkę

a. odebrać telefon

b. zakończyć rozmowę telefoniczną

2. mieć z kimś na pieńku

a. być z kimś w świetnym kontakcie

b. być z kimś w konflikcie

3. Bogu ducha winien

a. całkowicie niewinny, spokojny

b. zły, niedobry

4. rozmazać się

a. zacząć płakać, marudzić

b. marzyć, myśleć o czymś

5. mówić coś pod nosem

a. mówić coś bardzo ważnego

b. mówić cicho i niewyraźnie

6. uchylić rąbka (rąbek) tajemnicy

a. nic nie powiedzieć, trzymać w tajemnicy

b. powiedzieć coś częściowo

7. nie wyjść za próg

a. zostać w budynku, nie wychodzić nigdzie

b. nie mieć męża

8. rodzinne progi

a. duże drzwi

b. rodzinny dom

B) Proszę wybrać 3 wyrażenia idiomatyczne i ułożyć z nimi zdania.

1.
2.
3.

Zapamiętaj!

– być winnym komuś (C) coś (B)

Pożyczyłem wczoraj pieniądze od kolegi. Jestem winny Janowi 10 zł.

– wymiana (D) zdania, myśli, słów / wymienić zdania, myśli, słowa (M)

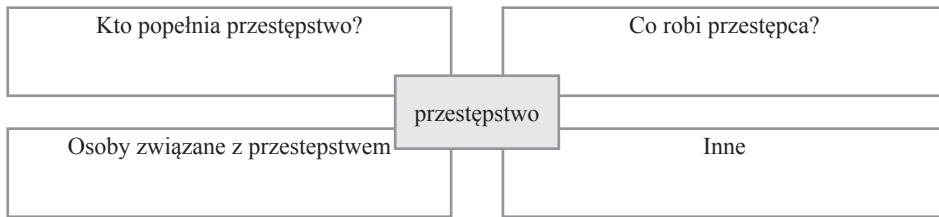
*To była długa wymiana zdań. Rozmawialiśmy prawie godzinę./ Długo wymienialiśmy zdania. Rozmawialiśmy ponad godzinę.***Ćwiczenie 7.** Proszę dopisać właściwe wyrażenia z ramki.

być w czymś mocno; słuchać od początku do końca; być znakiem czegoś; odpowiedzieć z niechęcią, ze złością; zauważyć, zobaczyć coś/kogoś; zmienić miejsce położenia czegoś; popatrzeć w głąb (do środka) czegoś; pytać kogoś o szczegóły

1. przesunąć coś – *zmienić miejsce położenia czegoś*
2. dostrzec coś/kogoś –
3. tkwić –
4. zajrzeć –
5. odburknąć –
6. przesłuchać kogoś, np. świadka –
7. przesłuchać coś, np. płytę –
8. wskazywać na coś –

Ćwiczenie 8. Proszę uzupełnić schemat podanymi wyrazami.

przestępca, broń, kara, informator, złodziej, strzał, trup, sędzia, szantażysta, składać zeznania (zeznawać), włamywacz, porywacz, samobójca, kradnie, zeznanie, morduje, pistolet, zabija, szantażuje, włamuje się, porywa, inspektor, sierżant, strzelać, morderstwo, policjant, sierżant, świadek, alibi, bandyta, adwokat, podejrzany, prokurator, zabójca, obrońca, ofiara, więzień, morderca, zwłoki, przesłuchanie, więzienie, zeznawać, (nie) przyznać się do winy, inspektor, ogłosić wyrok, prowadzić śledztwo, rewolwer, być (nie) winnym, strzelać

Ćwiczenie 9. Proszę zaznaczyć, czy zdanie jest prawdziwe (P) czy fałszywe (F).

0. Inspektor pił kawę, kiedy zadzwonił telefon.	P/F
1. Przestępstwo popełniono w domu jednorodzinym.	P/F
2. Krew była na całej podłodze w łazience.	P/F
3. Pistolet leżał blisko wanny.	P/F
4. Bogdan Kwiatek pożyczył pieniądze bratu.	P/F
5. Broń należała do zamordowanego.	P/F
6. Sierżant przesłuchiwał sąsiadów.	P/F

Ćwiczenie 10. Proszę opowiedzieć (streścić) przeczytany tekst.

Ćwiczenie 11. Proszę przeprowadzić przesłuchanie sąsiadów. Proszę zapytać, co robili w chwili zabójstwa, czy słyszeli coś, czy widzieli coś podejrzanego itp.

Zaproponowane ćwiczenia są jedynie przykładowe i można je w różnorodny sposób modyfikować, kładąc nacisk na wybraną sprawność językową lub kompetencję leksykalną (np. w ramach określonego pola tematycznego). Bez względu jednak na główną funkcję tekstu, z którym pracuje się na lektoracie, należy mieć na uwadze, że dla cudzoziemca tekst wyemitowany w innym języku zawsze zawiera kryteria rozmyte i cechy nieostre. Oczywiście, jest on w stanie, wcześniej czy później, dostrzec jego funkcję kognitywną, czyli „bycie o czymś”, oraz funkcję komunikacyjną, czyli „bycie po coś”. Znacznie trudniejsze z perspektywy takiego odbiorcy jest rozpoznanie autorskiego założenia bycia „w jakiś sposób” (Garncarek 2010, s.99). Należy jednak pamiętać, że sprawność czytania oznacza umiejętność szybkiego, analitycznego lub krytycznego czytania ze zrozumieniem różnorodnych tekstów oraz umiejętność uczenia się za pomocą pracy z tekstem i realizowania w trakcie tej pracy własnych potrzeb, rozwijania zainteresowań. Zagadki kryminalne wydają się pod tym względem doskonałymi tekstami, o czym mogą świadczyć przykładowe ćwiczenia.

BIBLIOGRAFIA

- Achtelik A., 2004, *Tekst literacki jako źródło wiedzy o kulturze polskiej*, [w:] *Wrocławska dyskusja o języku polskim jako obcym*, red. A. Dąbrowska, Wrocław, s. 417–421.
 Chodkiewicz H., 1986, *O sprawności czytania w nauczaniu języka obcego*, Warszawa.

- Cudak R., 1998, *Tekst poetycki w kształceniu językowym cudzoziemców na poziomie średnim*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 10, red. B. Ostromecka-Frączak, s. 23–33.
- Czarnecka-Dobesz U., Gaszyńska M., 1992, *Teksty literackie w procesie nauczania rozumienia*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 4, red. K. Michalewski i in., s.5–11.
- Dunin-Dudkowska A., Trębska-Kerntopf A., 1998, *Teksty prymarne, adaptowane i sekundarne*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 10, red. B. Ostromecka-Frączak, s. 35–41.
- Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, 2003, Warszawa.
- Garncarek P., 2010, *Teksty kultury w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 17, red. G. Zarzycka, G. Rudziński, s. 99–107.
- Jankowska I., 2010, *Tekst i jego rozumienie w podejściu zadaniowym*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 17, red. G. Zarzycka, G. Rudziński, s. 561–571.
- Majkiewicz A., 2001, *Różne odmiany tekstów na lekcji języka polskiego jako obcego, czyli o potrzebie zachowania autentyczności językowej*, [w:] *Inne optyki. Nowe programy, nowe metody, nowe technologie w nauczaniu kultury polskiej i języka polskiego*, red. R. Cudak, J. Tambor, Katowice, s. 125–135.
- Martyniuk W., 1998, *Wartość dydaktyczna tekstów w nauczaniu języka obcego*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 10, red. B. Ostromecka-Frączak, s. 91–96.
- Matryniuk W. 1996, *Praca z tekstem autentycznym w nauczaniu języków*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 7–8, red. B. Ostromecka-Frączak, Łódź, 41–46.
- Michalewski K., 1989, *Cel nauczania a dobór materiału*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 4, red. K. Michalewski i in., s.7.
- Pawłowska R., 2002, *Metodyka ćwiczeń w czytaniu*, Gdańsk.
- Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2*, 2011, red. I. Janowska, E. Lipińska i in., Kraków.
- Seretny A., Lipińska E., 2005, *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- Seretny A., Lipińska E., 2006, *Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, 2006, red. S. Dubisz, Warszawa.
- Zarzycka G., 2002, *O interkulturowej kompetencji komunikacyjnej*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 12, red. B. Ostromecka-Frączak, s. 11–43.

Aneta Strzelecka

CRIMINAL RIDDLES IN POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM AS TEXTS DEVELOPING THE SKILL OF READING AND LEXICAL COMPETENCE

Keywords: reading, lexical competence, text work

Summary. The author discusses the role of texts in developing reading and speaking skills. She uses criminal fiction as an exemplary text and suggests some exercises, which are meant to help develop the skill of reading, the lexical competence, and to increase vocabulary range.